

«وظایف دولت‌ها در قبال تغییرات اقلیمی»

دیوان بین‌المللی دادگستری

محتوای اصلی بیانیه دیوان بین‌المللی دادگستری:

این بیانیه به یک نظر مشورتی رسمی اشاره دارد که دیوان بین‌المللی دادگستری در تاریخ ۲۳ ژوئیه ۲۰۲۵ درباره «وظایف دولت‌ها در قبال تغییرات اقلیمی» ارائه داده است. این نظر مشورتی به درخواست مجمع عمومی سازمان ملل صادر شده است.

دو سوال اصلی که دیوان پاسخ داده:

۱. وظایف قانونی دولت‌ها چیست؟

بر اساس حقوق بین‌الملل، دولت‌ها چه وظایفی برای حفاظت از سیستم اقلیمی و جلوگیری از انتشار گازهای گلخانه‌ای دارند، برای منافع نسل‌های کنونی و آینده؟

۲. پیامدهای قانونی کوتاهی دولت‌ها چیست؟

اگر دولتی در انجام این وظایف کوتاهی کند و این باعث آسیب به اقلیم یا محیط‌زیست شود، مسئولیت قانونی آن چیست، به‌ویژه در موارد زیر:

○ آسیب به کشورهای کوچکی که به‌شدت در معرض خطرند (مثلاً کشورهای جزیره‌ای).

○ آسیب به افراد و جوامع نسل کنونی و آینده.

طرح اقدام عملی در واکنش دیوان بین‌المللی دادگستری

- (ICJ) درباره تعهدات دولت‌ها در قبال تغییرات اقلیمی است.
- این طرح در سه محور طراحی شده است: آگاهی‌رسانی، سیاست‌گذاری و اقدام میدانی.

۱. آگاهی بخشی به مردم و مسئولان

- ترجمه و انتشار ساده شده این نظر مشورتی برای عموم مردم، سازمان‌های دولتی و بخش خصوصی.
- برگزاری وبینار یا نشست تخصصی درباره پیامدهای حقوقی بین‌المللی بی‌توجهی به تغییرات اقلیمی.

۲. فشار برای تقویت سیاست‌های اقلیمی ایران

- ارائه بیانیه یا توصیه‌نامه به دولت و مجلس برای هم‌راستا شدن با اصول حقوق بین‌الملل در زمینه محیط‌زیست.
- پیشنهاد اصلاح یا تدوین قوانین داخلی در راستای کاهش گازهای گلخانه‌ای.

۳. حمایت از جوامع آسیب‌پذیر در ایران

- مستندسازی و اطلاع‌رسانی درباره مناطقی در ایران که به دلیل تغییر اقلیم آسیب‌پذیر شده‌اند (مثل مناطق خشک، روستاهای در معرض بی‌آبی، یا سیل‌خیز).
- پیگیری پروژه‌های توانمندسازی جوامع محلی در مقابله با تغییر اقلیم.

۴. همکاری بین‌المللی و حقوقی

- همکاری با سازمان‌های بین‌المللی یا دانشگاه‌ها برای تفسیر و تبیین بیشتر این نظر مشورتی.
- پیگیری حقوقی اگر حقوق مردم ایران در اثر اقدامات کشورهای دیگر به خطر افتاده باشد (مثلاً کشورهای با آلاینده‌ی بالا).

برنامه زمان بندی

واکنش ملی به نظر مشورتی دیوان بین‌المللی دادگستری در خصوص وظایف دولت‌ها نسبت به تغییرات اقلیمی

هدف کلان: ارتقاء مسئولیت‌پذیری ملی نسبت به تعهدات بین‌المللی اقلیمی و حمایت از جوامع آسیب‌پذیر در ایران

♦ محور ۱: آگاهی‌رسانی و ظرفیت‌سازی حقوقی

خروجی	زمان اجرا	مسئول/همکار	فعالیت
جزوه ۸ صفحه‌ای قابل فهم برای عموم	هفته ۱-۲	تیم پژوهش انجمن	ترجمه ساده شده نظر مشورتی ICJ به فارسی
ویدئوی ضبط شده + گواهی‌نامه برای شرکت‌کنندگان	ماه اول	با همکاری دانشگاه تهران یا مرکز محیط‌زیست	برگزاری وبینار تخصصی "وظایف ایران در برابر تغییرات اقلیمی در حقوق بین‌الملل"
۲۰ پست تخصصی در اینستاگرام و لینکدین	ماه اول تا سوم	تیم رسانه	تولید محتوای رسانه‌ای (پست شبکه‌های اجتماعی، پوستر، موشن گرافیک)

عدالت اقلیمی

قوانین بین‌المللی زیست محیطی

هندبوك دانش سبز ۲۰۲۵

♦ محور ۲: تعامل با سیاست‌گذاران و نهادهای دولتی

خروجی	زمان اجرا	مسئول/همکار	فعالیت
بیانیه منتشر شده در رسانه‌ها	هفته ۳	دبیرخانه انجمن	تنظیم بیانیه رسمی خطاب به وزارت امور خارجه و سازمان محیط‌زیست در خصوص تعهدات اقلیمی
گزارش جلسه و پیشنهاد اصلاح قانون	ماه دوم	با همکاری فراکسیون محیط‌زیست مجلس	برگزاری جلسه مشورتی با نمایندگان مجلس یا شوراهای محیط‌زیستی
سند پیشنهادی قابل ارائه در نشست‌های رسمی داخلی و بین‌المللی	ماه سوم تا چهارم	با کمک متخصصان حقوق و اقلیم	تدوین «پیشنهادیه سیاست اقلیمی مسئولانه ایران»

♦ محور ۳: اقدام میدانی و اجتماعی

خروجی	زمان اجرا	مسئول/همکار	فعالیت
گزارش میدانی تصویری و آماری	ماه اول تا سوم	با کمک سازمان محیط‌زیست و دانشگاه‌ها	شناسایی ۳ منطقه آسیب‌پذیر در ایران (مثلاً استان سیستان، هرمزگان، یا خوزستان)
کارگاه‌ها، بسته‌های آموزشی، سنجش اثربخشی	ماه چهارم تا ششم	با همکاری آموزش و پرورش و سمن‌های محلی	اجرای طرح آموزشی "آب و هوا و حقوق ما" برای دانش‌آموزان یا زنان روستایی
پیشنهاد پروژه برای دریافت بودجه بین‌المللی UNDP, UNEP و...	ماه سوم تا ششم	دبیرخانه انجمن	پیگیری ارتباط با نهادهای بین‌المللی برای تامین منابع حمایتی

ضمیمه

- ایجاد یک صفحه ثابت در وبسایت انجمن درباره "عدالت اقلیمی و حقوق بین‌الملل".
- انتشار فصلنامه دیجیتال تخصصی با عنوان «ایران و اقلیم در آینه حقوق بین‌الملل».

